

PFA 98

Pensions- och försäkringsavtal

I lydelse fr.o.m. 2000-05-02

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Innehåll

Överenskommelse om ändringar i och tillägg till Pensions- och försäkringsavtal — PFA 98 Förhandlingsprotokoll 2000-05-02.....	7
§ 1 Innehåll	7
§ 2 Ändringar och tillägg	7
§ 3 Partsfrågor.....	8
§ 4 Övrigt.....	9
§ 5 Avslutning.....	9
Överenskommelse om Pensions- och försäkringsavtal — PFA 98 Förhandlingsprotokoll 1998-06-12.....	11
§ 1 Innehåll	11
§ 2 Ändringar och tillägg	12
§ 3 Pensionsnämnd	12
§ 4 Tvister	12
§ 5 Fredsplikt.....	13
§ 6 Rekommendation om lokalt kollektivavtal.....	13
§ 7 Giltighet och uppsägning	13
§ 8 Avslutning.....	13
Pensionsbestämmelser — PB Bilaga 1 till Förhandlingsprotokoll 2000-05-02	15
Gemensamma bestämmelser.....	15
§ 1 Tillämpningsområde	15
§ 2 Ändring i bestämmelserna	16
§ 3 Vissa inskränkningar i rätten till pension	16
§ 4 Information	16
§ 5 Ansökan om pension.....	17
§ 6 Utbetalning av pension	17
§ 7 Förändring av pensionsbehållning och pensionsbelopp m.m.....	17
Avgiftsbaserad ålderspension.....	18
§ 8 Pensionsavgifter	18

§ 9 Pensionsbehållning	18
§ 10 Pensionsgrundande lön	18
§ 11 Avgiftsunderlag	19
§ 12 Beräkning av ålderspension	20
Individuell del	21
§ 13 Försäkring	21
§ 14 Utbetalning av pension	22
Kompletterande ålderspension.....	22
§ 15 Giltighet.....	22
§ 16 Årspoäng och årsmedelpoäng	22
§ 17 Beräkning av kompletterande ålderspension.....	23
Särskild ålderspension före 65 års ålder.....	25
§ 18 Giltighet.....	25
§ 19 Årspoäng och årsmedelpoäng	25
§ 20 Särskild ålderspension	26
§ 21 Samordning med ersättning från arbetslöshetskassa.....	27
§ 22 Samordning med förvärvsinkomst	27
§ 23 Anmälan om inkomst m.m.....	28
Efterlevandepension	28
§ 24 Giltighet.....	28
§ 25 Årspoäng och årsmedelpoäng	29
§ 26 Efterlevandepension till vuxen	30
§ 27 Kompletterande änkepension (övergångsbestämmelse).....	31
§ 28 Barnpension	32
Intjänad pensionsrätt 1997-12-31	33
§ 29 Giltighet.....	33
§ 30 Intjänad pension.....	34
§ 31 Engångsavgift.....	35
Finansiering och tryggnade.....	35
§ 32 Finansiering.....	35

§ 33 Tryggnade	35
Övergångsbestämmelser.....	36
Centrala och lokala protokollsanteckningar Bilaga 2 till Förhandlingsprotokoll 2000-05-02.....	39
Centrala protokollsanteckningar Bilaga 3 till Förhandlingsprotokoll 2000-05-02	43
Lokalt Pensions- och försäkringsavtal — PFA Bilaga 4 till Förhandlingsprotokoll 1998-06-12.....	47
§ 1 Innehåll m.m.	47
§ 2 Pensionsnämnd, tvister m.m.....	47
§ 3 Giltighet och uppsägning	47
§ 4 Lokalt kollektivavtal om PA-KL.....	48
§ 5 Övrigt.....	48
Överenskommelse om tillägg till Pensions- och försäkringsavtal – PFA 98 Förhandlingsprotokoll 1999-09-30 Bilaga 5 till PFA 98.....	49
§ 1 Innehåll	49
§ 2 Tillägg till PFA 98.....	50
§ 3 Övrigt.....	50
§ 4 Avslutning.....	50
Ändringar i PFA fr.o.m. 1998-01-01 Bilaga 1 till Förhandlingsprotokoll 1999-09-30	52
§ 10 Pensionsgrundande lön	52
Allmänna försäkringsvillkor för Avgiftsbefrielseförsäkring för anställda i kommuner och landsting m.fl Bilaga 2 till Förhandlingsprotokoll 1999-09-30	53
§ 1 Försäkringsvillkor m.m.....	53
§ 2 Försäkrad och försäkringstagare	53
§ 3 Avgiftsbetalning vid månadsersättning från avgiftsbefrielseförsäkring	53
§ 4 Avgiftsunderlag	54

Överenskommelse om vissa frågor för Avgiftsbefrielseförsäkring för anställda hos kommuner och landsting m.fl. Förhandlingsprotokoll 1999-09-30 Bilaga 6 till PFA 98..... 55

Förkortningar

AB	Allmänna Bestämmelser
AFL	Lag (1962:381) om allmän försäkring
AGS-KL	Avtalsgruppsjukförsäkring för anställda hos kommuner och landsting, församlingar m.fl.
ATP	Allmän tilläggspension
BEA	Bestämmelser för arbetstagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder hos kommuner och landsting, församlingar m.fl.
HÖK	Huvudöverenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m.
KPA	Kommunsektorns Pension AB
LAF/LSP	Lag (1976:380) om arbetsskadeförsäkring respektive lag (1977:265) om statligt personskadeskydd
MBL	Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet
PA-KL	Pensionsavtal för arbetstagare hos kommuner och landsting
PB	Pensionsbestämmelser
ÖLA	Överenskommelse om lön och allmänna anställningsvillkor m.m.

Omslaget till denna skrift är tryckt på miljövänligt Sälenmärkt papp med fastställda gränsvärden som ansluter sig till de internationella definitionerna för klorfritt papper. Inlagan är tryckt på Svanenmärkt RePrint som innehåller 50% returfiber och 50% nyfiber. Svanen är en gemensam nordisk miljösymbol för licensierade produkter som uppfyller fastställda miljökriterier.

2. Centrala och lokala protokollsanteckningar i PFA 98 ska med giltighet från och med 1998-01-01 – om inte annan tidpunkt anges – tillföras de ändringar och tillägg som framgår av bilaga 2 till detta protokoll.

3. Centrala protokollsanteckningar i PFA 98 ska med giltighet från och med 1998-01-01 tillföras de ändringar och tillägg som framgår av bilaga 3 till detta protokoll.

§ 3 Partsfrågor

Parterna konstaterar gemensamt att följande förändringar avseende parter har inträtt sedan PFA 98 undertecknades. Svenska kyrkans Församlings- och Pastoratsförbund har namnändrat. Det nya namnet är Svenska kyrkans Församlingsförbund. Svenska kyrkans Församlingsförbund har sedan 1 juli 1999 inträtt som part i Svenska kyrkans Församlings- och Pastoratsförbunds ställe.

Från och med 2000-01-01 tecknar Svenska kyrkans Församlingsförbund eget pensions- och försäkringsavtal.

Från och med 2000-05-02 ingår Akademikerförbundet SSR i OFR:s förbundsområde Allmän kommunal verksamhet.

Agrifack, Arkitektförbundet, Civilekonomernas Riksförbund, DIK-förbundet, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Ingenjörsförbundet, Jusek, Kyrkans Akademikerförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Skogsakademikerna, SRAT (SACO:s Tjänstemannaförbund), Sveriges Civilingenjörssförbund, Sveriges Farmaceutförbund, Sveriges Fartygsbefälsförening, Sveriges Naturvetareförbund, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Tandläkarförbund, Sveriges Universitetsläraryrkesförbund och Sveriges Veterinärförbund, ingår i AkademikerAlliansen som genom tecknande av kommunalt huvudavtal med arbetsgivarsidan vunnit ställning som huvudorganisation. AkademikerAlliansen tecknar fr.o.m 99-12-01 centrala kollektivavtal som part i SACO samfälltts ställe för ovan angivna förbunds räkning.

§ 4 Övrigt

Parterna kommer att göra en redaktionell översyn av PFA 98 med hänsyn till den träffade överenskommelsen.

§ 5 Avslutning

Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

Anna Lind

Justeras

För
Svenska Kommunförbundet

Åke Hillman

För
Svenska kyrkans Församlingsförbund

Erna Arhag

För
Svenska Kommunalarbetareförbundet

Håkan Pettersson

För
OFR:s förbundsområde Allmän kommunal verksamhet
jänte i förbundsområdet ingående organisationer

Hans Gustrin

För
OFR:s förbundsområde Hälso- och sjukvård
jänte i förbundsområdet ingående organisationer

Hans Gustrin

För
AkademikerAlliansen och till AkademikerAlliansen
anslutna riksorganisationer

Harald Mårtensson

För
Läraryrskommittén och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd
Läraryrskommittén Lärarnas Riksförbund
Hans Gustrin *Harald Mårtensson*

Överenskommelse om Pensions- och försäkringsavtal — PFA 98

Parter

Arbetsgivarsidan

Svenska Kommunförbundet,

Svenska kyrkans Församlings- och Pastoratsförbund

Arbetstagersidan

Svenska Kommunalarbetareförbundet (Kommunal),

OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jänte i förbundsområdena ingående organisationer,

Läraryrskommittén och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd,

Undertecknade SACO-organisationer samfällt

§ 1 Innehåll

Parterna träffar detta kollektivavtal, Pensions- och försäkringsavtal — PFA 98 — för arbetstagare anställda hos arbetsgivaren. Till avtalet hör även bestämmelser m.m. enligt följande bilagor:

- a) Pensionsbestämmelser — PB (bilaga 1),
- b) Centrala och lokala protokollsanteckningar (bilaga 2),
- c) Centrala protokollsanteckningar (bilaga 3),
- d) Protokollsmall till lokalt kollektivavtal om PFA 98 (bilaga 4).

§ 2 Ändringar och tillägg

De ändringar och tillägg till avtalets bestämmelser som parterna under avtalets giltighetsperiod träffar överenskommelse om ska ingå i såväl centralt som lokalt kollektivavtal.

§ 3 Pensionsnämnd

En pensionsnämnd ska finnas med uppgift att:

1. ge råd och anvisningar angående tolkning och tillämpning av kollektivavtalets bestämmelser m.m.
2. besluta om förändringar av arbetstagares pensionsbehållning och utbetalda pensionsbelopp — med undantag av s.k. individuell del.

Pensionsnämnden består av sex ledamöter. Till nämnden utser Landsförbundet en ledamot, Svenska Kommunförbundet två, Svenska Kommunalarbetareförbundet en och övriga arbetstagarparter i detta avtal gemensamt två. För varje ledamot utses en ersättare i samma ordning. Nämnden utser inom sig ordförande.

§ 4 Tvister

Tvist om tolkning eller tillämpning av detta kollektivavtal handläggs — med de undantag som framgår av bestämmelserna i övrigt — i den ordning som föreskrivs i det kommunala huvudavtalet. För sådan tvist gäller inte 35 § MBL.

Önskar part efter fullgjord förhandlingsskyldighet fullfölja tvisten ska detta — oavsett vad som anges i huvudavtalet — ske genom att parten inom fyra månader räknat från den dag förhandlingen avslutats hänskjuter tvisten till i nästkommande stycke angiven skiljenämnd för slutligt avgörande. Om part så begär ska tvisten i stället handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Fullföljer part inte tvisten inom föreskriven tid, förlorar parten rätten därtill.

Skiljenämnden består av sju ledamöter, varav en ledamot tillika är ordförande. Sex ledamöter och ersättare för dessa utses i samma ordning som för Pensionsnämnden. Ordförande och ersättare för denne utses gemensamt av de organisationer som utsett övriga ledamöter.

Före avgörandet i skiljenämnden ska tvistefrågan ha behandlats av Pensionsnämnden. Motsvarande bör även gälla inför domstolsbehandling.

Samtliga parter i detta avtal svarar envar för sina kostnader som följer av skiljenämndsöverenskommelsen. Kostnaden för ordförandes medverkan delas lika mellan arbetsgivarsidan och arbetstagarparten.

§ 5 Fredsplikt

Förhandlingar under avtalsperioden enligt denna överenskommelse ska föras under fredsplikt.

§ 6 Rekommendation om lokalt kollektivavtal

Parterna rekommenderar berörda arbetsgivare och arbetstagarorganisationer att träffa lokalt kollektivavtal om PFA 98 med den utformning och det innehåll som framgår av bilaga 4.

Med berörda arbetsgivare avses även kommunalförbund anslutna till Kommunförbundets Arbetsgivar-service.

§ 7 Giltighet och uppsägning

Detta kollektivavtal gäller fr.o.m. 1998-01-01 och tills vidare. Avtalet är uppsägningsbart per utgången av kalenderår med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Har avtalet inte sagts upp inom föreskriven tid, förlängs dess giltighet med ett kalenderår i sänder med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Uppsägning ska vara skriftlig och åtföljd av förslag till nytt kollektivavtal.

§ 8 Avslutning

Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

Anders Mellberg

Justeras

För Svenska Kommunförbundet

Åke Hillman

För Svenska kyrkans Församlings- och Pastoratsförbund

Stig Öhlund

För Svenska Kommunalarbetareförbundet (Kommunal)

PeO Ryding

För OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jämte i förbundsområdena ingående organisationer

Hans Gustrin

För Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd

Lärarförbundet **Lärarnas Riksförbund**

Hans Gustrin

Harald Mårtensson

För undertecknade SACO-organisationer samfällt:

Agrifack, Akademikerförbundet SSR, Arkitektförbundet, Civilekonomernas Riksförbund, DIK-förbundet, Förbundet Sveriges Arbeta-
reterapeuter, Ingenjörförbundet, JUSEK, Kyrkans Akademikerförbund,
Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Skogsakademikerna, SRAT
(SACO:s Tjänstemannaförbund), Sveriges Civilingenjörförbund, Sveriges
Farmaceutförbund, Sveriges Fartygsbefälsförening, Sveriges Läkare-
förbund, Sveriges Naturvetareförbund, Sveriges Psykologförbund, Sve-
riges Tandläkarförbund, Sveriges Universitetslärarförbund och Sveriges
Veterinärförbund.

Harald Mårtensson

Pensionsbestämmelser — PB

Gemensamma bestämmelser

§ 1 Tillämpningsområde

Mom. 1

Om inte annat följer av lag, förordning eller statlig myndighetsföreskrift, ska dessa pensionsbestämmelser — fortsättningsvis kallade PB — tillämpas på arbetstagare som uppfyller villkoren i mom. 2 och för vilken andra tjänstepensionsbestämmelser inte gäller.

Anmärkingar

1. Med arbetstagare avses i detta avtal i förekommande fall även före detta anställd, för vilken avtalet helt eller delvis är tillämpligt.
2. Med anställning avses i detta avtal i förekommande fall även en period av sammanhängande anställningar hos arbetsgivaren.

Mom. 2

PB gäller för arbetstagare som

e) är född 1938 eller senare, och är anställd enligt kollektivavtal vari ingår Allmänna bestämmelser (AB) samt placerad i AB grupp 1, eller

Gäller fr.o.m. 2000-01-01:

f) omfattas av kollektivavtalet BEA samt är anställd för minst tre månader och med en arbetstid som är minst 16 timmar per vecka.

Mom. 3

PB upphör att gälla för arbetstagare då förutsättningarna enligt mom. 2 inte längre uppfylls. PB fortsätter dock att gälla dels under tid som arbetstagare har rätt till särskild ålderspension enligt § 20, och dels avseende beräkning och utbetalning av pension i övrigt.

§ 2 Ändring i bestämmelserna

Arbetstagare är skyldig att följa de ändringar av bestämmelserna, som parterna träffar överenskommelse om. Vad här sägs gäller även före detta anställd och förmånsberättigad i de delar som berör beräkning och utbetalning av pension.

§ 3 Vissa inskränkningar i rätten till pension

Arbetsgivaren kan besluta att pension helt eller delvis inte ska utges med anledning av följande händelser:

a) arbetstagaren har drabbats av arbetsförmåga eller avlidit med anledning av att arbetstagaren deltagit i krig eller inbördeskrig i främmande land eller åtföljt främmande lands krigsmakt,

b) arbetstagaren har ådragit sig kroppsskada eller sjukdom genom handling eller underlåtenhet för vilken arbetstagaren ådömts frihetsstraff, eller

c) arbetstagaren har vid läkarundersökning, som påkallats i samband med anställandet, lämnat oriktig uppgift om sitt hälsotillstånd eller förtigit något förhållande av vikt och omständigheterna är sådana att påföljd skulle ha inträtt där fråga varit om försäkring beträffande vilken 4-9 §§ lagen om försäkringsavtal ägt tillämpning.

Angående påföljd för den som uppsåtligen framkallat arbetstagares arbetsförmåga eller död ska gälla vad som anges i 18, 19, 20 a och 100 a §§ lagen om försäkringsavtal.

§ 4 Information

Arbetstagare ska fortlöpande informeras om sin pensionsbehållning enligt § 9 samt om övriga pensionsrättigheter.

§ 5 Ansökan om pension

För pension — med undantag av individuell del enligt §§ 13-14 — gäller att:

a) ansökan ska ske enligt arbetsgivarens anvisningar, och

b) arbetstagaren har rätt att uppbära pension tidigast tre månader efter det att arbetsgivaren fått ansökan.

Anmärkning till b)

Ansökan behövs inte om arbetstagaren avgår från sin anställning på arbetsgivarens begäran och pension ska börja utges från avgången.

§ 6 Utbetalning av pension

Pension utges respektive ändras från och med den kalendermånad vid vars ingång förutsättningarna härför föreligger. Pension upphör att utges med utgången av den kalendermånad under vilken förutsättningarna för pension bortfaller.

Pension utbetalas månadsvis.

Anmärningar

1. Om månadsbeloppet understiger av Pensionsnämnden fastställt gränsvärde A, kan arbetsgivaren besluta att utge pensionen som årsbelopp.
2. Om månadsbeloppet understiger av Pensionsnämnden fastställt gränsvärde B, kan arbetsgivaren besluta att pensionen ska utbetalas som engångsersättning.

Den som vistas eller är bosatt utom riket är skyldig att förete bevis som styrker att rätt till pension alltjämt föreligger.

§ 7 Förändring av pensionsbehållning och pensionsbelopp m.m.

Pensionsbehållning enligt § 9, intjänad kompletterande ålderspension enligt § 17, intjänad pension enligt § 30 och utbetalade pensionsbelopp ska förändras enligt Pensionsnämndens beslut. Sådant beslut gäller dock inte individuell del enligt §§ 13-14.

Avgiftsbaserad ålderspension

§ 8 Pensionsavgifter

Mom. 1

En arbetstagare tillgodoräknas från och med kalendermånaden efter den då arbetstagaren fyllt 28 år en årlig pensionsavgift som utgörs:

- a) 3,4 % till den del avgiftsunderlaget enligt § 11 inte överstiger 7,5 förhöjda prisbasbelopp, och
- b) 1,0 % till den del avgiftsunderlaget enligt § 11 överstiger 7,5 förhöjda prisbasbelopp.

Mom. 2

Minst 1,0 procentenheter av pensionsavgifterna enligt mom. 1 avsätts till individuell del. Bestämmelser om individuell del finns i §§ 13-14.

Anmärkning

Arbetsgivaren beslutar om mer än 1,0 procentenheter enligt mom. 1 a) ska avsättas till individuell del. Sådant beslut kan avse ett eller flera år. Beslutet ska delges de anställda senast den 30 september året innan avsättning ska ske.

§ 9 Pensionsbehållning

Med arbetstagarens pensionsbehållning avses summan av årliga avgifter enligt § 8 — efter avdrag för individuell del — och av Pensionsnämnden beslutad förändring.

§ 10 Pensionsgrundande lön

Mom. 1

Pensionsgrundande lön beräknas för kalenderår och utgörs av förmåner i anställningen enligt § 1 mom. 2, som utgivits av arbetsgivaren enligt:

a) AB § 5 och tillhörande särskilda bestämmelser eller motsvarande förmåner enligt lokala bestämmelser, eller

b) BEA § 11.

Mom. 2

Under ledighet till följd av sjukdom, olycksfall eller arbetsskada enligt AFL/LAF, ledighet enligt Föräldraledighetslagen eller ledighet utan rätt till förmåner enligt mom. 1 på grund av fackligt förtroendeuppdrag utgörs den pensionsgrundande lönen i stället av det lönebortfall som uppkommit genom tillämpning av AB § 18 eller motsvarande i särskilda bestämmelser. För arbetstagare enligt BEA med timlön tillämpas AB § 27 mom. 4 a).

Mom. 3

Arbetstagare tillförsäkras avgiftsbefrielseförsäkring enligt de mellan parterna överenskomna försäkringsvillkoren för Avgiftsbefrielseförsäkring.

§ 11 Avgiftsunderlag

Mom. 1

Avgiftsunderlaget utgörs av pensionsgrundande lön enligt § 10.

Om arbetstagaren ska börja uppbära pension under året ska avgiftsunderlaget för avgångsåret i stället utgöras av pensionsgrundande lön enligt § 10, för kalenderåret före avgångsåret i relation till anställningstiden under avgångsåret uppräknat till avgångsårets förhöjda prisbasbelopp.

Mom. 2

För arbetstagare som har rätt till särskild ålderspension ska i avgiftsunderlaget inräknas 1/12 av årsmedelpoängen enligt § 19 multiplicerad med det förhöjda prisbasbeloppet för varje kalendermånad som arbetstagaren har rätt till särskild ålderspension.

§ 12 Beräkning av ålderspension

Mom. 1

En arbetstagare har rätt till **hel ålderspension** enligt följande regler.

1. Pension utges tidigast från och med den kalendermånad efter den under vilken anställningen helf eller delvis upphört.
2. Pension utges tidigast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 61 år.
3. Pension utges senast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 67 år eller den senare kalendermånad efter den under vilken arbetstagarens anställning upphört.
4. Värdet av intjänad pension enligt § 30 får helt eller delvis användas som temporär pension före 65 års ålder. Temporär pension får utbetalas under kortare tid än 5 år.

Anmärkning

Vad här sägs gäller den del av intjänad pension som härrör sig till lönedel som inte överstiger 7,5 förhöjda prisbasbelopp.

5. Pensionsbehållningen enligt § 9 och den del av intjänad pension som inte används till temporär pension enligt punkt 4, ska utges livslångt.

Anmärkning

Om temporär pension utges enligt punkt 4 ska livslång pension enligt punkt 5 utges från samma tidpunkt.

6. Pensionsbelopp enligt punkterna 4 och 5 ska begränsas på sätt som anges i *anvisningarna till 23 § punkt 20 d och anvisningarna till 31 § punkt 1 i Kommunalskattelagen* i den del som avser utbetalning med lika eller stigande belopp.

7. Arbetstagares pensionsbehållning enligt § 9 och värdet av intjänad pension enligt § 30 omräknas försäkringsmässigt till ålderspension enligt grunder som godkänts av Pensionsnämnden.

Mom. 2

Om en arbetstagare tidigast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 61 år medges avgå från en del av sin anställning eller om arbetstagaren avgår helt från sin anställning och tillträder en anställning med lägre sysselsättningsgrad, har arbetstagaren rätt till **partiell ålderspension** enligt reglerna i mom 1 för motsvarande del av pensionsbehållningen och värdet av intjänad pension.

Individuell del

Gäller fr.o.m. 2000-01-01:

§ 13 Försäkring

Pensionsavgift till individuell del betalas årligen av arbetsgivaren till den pensions- eller fondförsäkring som arbetstagaren skriftligen meddelat arbetsgivaren. Om arbetsgivaren inte fått meddelande om vald försäkring före utgången av respektive kalenderår, sker betalningen till KPA Pensionsförsäkring AB.

Med pensions – eller fondförsäkring förstås sådan pensionsförsäkring som avses i *1:a anvisningspunkten 2:a stycket till 31 § Kommunalskattelagen*.

Arbetsgivaren ska erbjuda försäkringsgivare, som förmedlar sådan försäkring som anges ovan, möjlighet att teckna pensions- eller fondförsäkring för den individuella delen för arbetstagare hos arbetsgivaren. Endast försäkringsgivare som förklarar sig intresserad är valbar försäkringsgivare för arbetstagare hos arbetsgivaren.

Pensionsavgift till individuell del för ett visst kalenderår ska betalas senast den 31 mars nästkommande kalenderår.

Anmärkningar

1. För det kalenderår då pension ska börja utges, ska betalning ske i anslutning till anställningens upphörande.
2. Meddelat val av försäkring gäller till dess arbetstagaren meddelar annat.

§ 14 Utbetalning av pension

Utbetalning av pension sker på sätt som arbetstagaren träffar överenskommelse om med berört försäkringsbolag.

Kompletterande ålderspension

§ 15 Giltighet

Bestämmelserna i detta kapitel gäller för arbetstagare, som för ett visst kalenderår har en pensionsgrundande lön enligt § 10, som överstiger 7,5 förhöjda prisbasbelopp.

§ 16 Årspoäng och årsmedelpoäng

Mom. 1

Med **årspoäng** avses pensionsgrundande lön enligt § 10 dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år.

Mom. 2

Med **årsmedelpoäng** avses medelvärdet av de 5 högsta årspoängen för de 7 kalenderår som närmast föregår året före det tidigaste år:

- då arbetstagaren får rätt till förtidspension eller sjukbidrag,
- då arbetstagarens anställning omregleras i samband med uttag av partiell ålderspension enligt § 12 mom. 2, eller
- då arbetstagarens anställning upphör.

Saknas årspoäng för något av ovannämnda 7 åren ska antagen årspoäng för sådant år bestämmas enligt följande regler:

- Pensionsgrundande lön finns för ett helt kalenderår. Antagen årspoäng beräknas som medelvärdet av de årspoäng som finns. Här bortses från sådant år då pensionsgrundande lönen inte avser hela året.

2. I övriga fall.

Antagen årspoäng beräknas som summan av den vid anställningens tillträde överenskomna lönen för följande 12-månadersperiod och under samma period utgivna tillägg dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år och lönedel.

§ 17 Beräkning av kompletterande ålderspension

Mom. 1

Kompletterande ålderspension beräknas med i tabellen nedan angivna procenttal av årsmedelpoängen enligt § 16 multiplicerat med tidsfaktorn enligt mom. 2 och med det prisbasbelopp som gäller den kalendermånad, då arbetstagarens anställning upphör.

Skikt av årsmedelpoäng	0-7,5	7,5-20	20-30
Pensionsnivå i % fr.o.m. 65 års ålder	0	62,5	31,25

Om pensionen börjar utges före 65 års ålder, ska pensionen minskas med 0,4 procent för varje kalendermånad som återstår från det att pensionen börjar utges till 65 års ålder. Om pensionen börjar utges efter 65 års ålder, ska pensionen ökas med 0,4 procent för varje kalendermånad som förflutit från 65 års ålder till det att pensionen börjar utges.

Mom. 2

Med tidsfaktorn avses kvoten T/N, dock högst talet 1, där

T = tillgodoräknad tid för pensionsavgifter enligt § 8, dock längst till och med kalendermånaden innan då arbetstagaren fyller 65 år. För arbetstagare som avgår tidigast från och med den kalendermånad arbetstagaren fyller 61 år tillgodoräknas även återstående kalendertid till och med kalendermånaden innan då arbetstagaren fyller 65 år.

N = tiden T ökad med kalendertiden som återstår från avgången till och med kalendermånaden innan då arbetstagaren fyller 65 år. N är dock minst 30 år.

Tillgodoräkning sker för tid hos kommun, landsting, kommunalförbund och annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare. Sådant tillgodo-

räkning förutsätter att arbetsgivaren tillgodogör sig tidigare intjänad kompletterande ålderspension enligt mom. 4.

Tidstillgodoräkning enligt ovan görs inte för sådan tid varunder avtal träffats mellan arbetstagaren och tidigare arbetsgivare om annan pensionslösning än vad som följer av §§ 16–17.

Mom. 3

En arbetstagare har rätt till kompletterande ålderspension enligt följande regler:

1. Pension utges tidigast från och med den kalendermånad efter den under vilken anställningen upphört.
2. Pension utges tidigast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 61 år.
3. Pension utges senast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 67 år eller den senare kalendermånad efter den under vilken arbetstagarens anställning upphört.
4. Om hel avgiftsbaserad ålderspension enligt § 12 mom. 1 utges, ska kompletterande ålderspension utges för samma tid.
5. Om partiell avgiftsbaserad ålderspension enligt § 12 mom. 2 utges, ska kompletterande ålderspension utges i motsvarande grad.

Mom. 4

Om tidstillgodoräkning skett av annan medförd pensionsrätt, ska avräkning ske för sådan pensionsrätt.

Avräkning sker med det belopp arbetstagaren har rätt till från och med den kalendermånad då arbetstagaren fyller 65 år.

Mom. 5

Arbetstagaren är skyldig att enligt arbetsgivarens anvisningar lämna de uppgifter som behövs för beräkning av den kompletterande ålderspensionen.

Om arbetstagaren inte lämnar uppgifter enligt föregående stycke kan arbetsgivaren besluta att pensionen ska minskas i skäligen omfattning eller att rätten till pension upphör.

Särskild ålderspension före 65 års ålder

§ 18 Giltighet

Bestämmelserna i §§ 18–23 gäller för arbetstagare inom räddningstjänsten med huvudsaklig tjänstgöring i utryckningsstyrka och som:

- a) avgår på arbetsgivarens begäran tidigast vid utgången av kalendermånaden innan den under vilken arbetstagaren fyller 61 år, eller
- b) avgår på egen begäran tidigast från och med kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 58 år och uppfyller kravet att vid avgången tillhört räddningstjänsten under minst 30 år, varav 25 av dessa år fullgjorts i utryckningsstyrka.

Anmärkningar

1. I 25-årsvillkoret inräknas tid varunder arbetstagaren på arbetsgivarens begäran fullgör andra arbetsuppgifter eller annan tid som får anses vara en naturlig följd av anställningen, t.ex. utbildning.
2. I 25-årsvillkoret inräknas tid i anställning med motsvarande anställningsvillkor hos kommun, kommunalförbund och annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare.

§ 19 Årspoäng och årsmedelpoäng

Mom. 1

Med **årspoäng** avses pensionsgrundande lön enligt § 10 dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år.

Mom. 2

Med **årsmedelpoäng** avses medelvärdet av de 5 högsta årspoängen för de 7 kalenderår som närmast föregår året före det tidigaste år:

- a) då arbetstagaren får rätt till förtidspension eller sjukbidrag,

b) då arbetstagarens anställning omregleras i samband med uttag av partiell ålderspension enligt § 12 mom. 2, eller

c) då arbetstagarens anställning upphör.

Saknas årspoäng för något av ovanstående 7 åren ska antagen årspoäng för sådant år bestämmas enligt följande regler:

1. Pensionsgrundande lön finns för ett helt kalenderår.

Antagen årspoäng beräknas som medelvärdet av de årspoäng som finns. Här bortses från sådant år då pensionsgrundande lönen inte avser hela året.

2. I övriga fall.

Antagen årspoäng beräknas som summan av den vid anställningens tillträddande överenskomna lönen för följande 12-månadersperiod och under samma period utgivna tillägg dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år och lönedel.

§ 20 Särskild ålderspension

Särskild ålderspension utges, med de begränsningar som följer av §§ 21–23, från avgången och längst till och med kalendermånaden innan, då arbetstagaren fyller 65 år eller den tidigare kalendermånad då avgiftsbaserad ålderspension börjar utges.

Särskild ålderspension beräknas med i tabellen nedan angivna procenttal av årsmedelpoängen enligt § 19 multiplicerat med det prisbasbelopp som gäller den kalendermånad, då arbetstagarens anställning upphör.

Skikt av årsmedelpoäng	0–7,5	7,5–20	20–30
Pensionsnivå i %	73,5	62,5	31,25

Om arbetstagaren har rätt till hel förtidspension eller helt sjukbidrag, ska ovanstående procenttal i skiktet 0–7,5 i stället utgöra 10 %. Om arbetstagaren har rätt till partiell förmån ska procenttalet jämkas i förhållande till förmånens omfattning.

§ 21 Samordning med ersättning från arbetslöshetskassa

Utgår från och med 2000-05-01.

§ 22 Samordning med förvärvsinkomst

Mom. 1

Om arbetstagaren har förvärvsinkomst ska den särskilda ålderspensionen minskas med 73,5 % av sådan inkomst.

Med förvärvsinkomster avses avlöningsförmåner som motsvarar de inkomstslag som avses i § 10.

Om arbetstagaren utför arbete utan att uppbära inkomst eller endast ringa sådan eller om arbetstagaren får ersättning i annan form än vad som avses i föregående stycke, kan arbetsgivaren besluta att minska pensionen med ett uppskattat inkomstbelopp, som motsvarar den inkomst som kan anses vara skälig.

Gäller fr.o.m. 2000-05-01

Minskning görs inte för sådan del av inkomster som följer av arbete som arbetstagaren hade innan:

- arbetstagarens ansökan om särskild ålderspension kommit arbetsgivaren till handa,
- arbetstagaren och arbetsgivaren träffat avtal om avgång med särskild ålderspension eller
- arbetstagaren – vid avgång på arbetsgivarens begäran – erhållit besked om avgångsskyldighet enligt 33 § lag (1982:80) om anställningskydd.

Anmärkning till c)

Arbetsgivaren ska senast en månad innan besked enligt ovan lämnas, meddela arbetstagaren om att sådant besked kommer att lämnas.

Om besked om avgångsskyldighet lämnas tidigare än en månad innan avgång gäller ändå en månad som den tidsfrist innan vilken arbetstagaren ska ha haft annan inkomst.

Mom. 2

Om de inkomster, som skall samordnas enligt ovan, för ett visst kalenderår understiger 24 % av prisbasbeloppet för detta år, ska ingen samordning ske.

Mom. 3

Beräkningar enligt mom. 1 och 2 görs för kalendermånad enligt arbetstagarens preliminära uppgifter. Arbetsgivaren kan fastställa längre avräkningsperiod.

Definitiv reglering görs för varje kalenderår. Om samordning har gjorts med för mycket eller för litet belopp ska sådant belopp regleras på nästkommande års pensionsbelopp. Sådan reglering kan även ske efter 65 års ålder.

§ 23 Anmälan om inkomst m.m.

Arbetstagaren är skyldig att enligt arbetsgivarens anvisningar anmäla sådana ersättningar och inkomster som avses ovan i §§ 20–22.

Om arbetstagaren inte lämnar anmälan om ersättningar eller inkomster eller lämnar felaktiga uppgifter, kan arbetsgivaren besluta att pensionen ska minskas i skälighets omfattning eller att rätten till pension upphör.

Efterlevandepension

§ 24 Giltighet

Bestämmelserna i §§ 24–28 — med det undantag som följer av § 27 — gäller för förmånsberättigad till pension efter arbetstagare om dödsfallet inträffar under tid:

- a) då arbetstagaren är anställd,
- b) då arbetstagaren erhåller ersättning från arbetsgivaren tecknad AGS-KL eller uppbär arbetskadeliivränta som samordnas med förtidspension eller sjukbidrag,

c) då arbetstagaren har rätt till särskild ålderspension enligt §§ 19–23, eller

d) inom sex månader efter det att arbetstagarens anställning upphört.

Rätten till efterlevandepension enligt b)–d), s.k. **efterskydd**, upphör om — vid den tidpunkt som dödsfallet inträffade — arbetstagaren fått annan anställning förenad med pensionsrätt och det för arbetstagaren skulle föreligga rätt till pensionsförmån på grund av denna anställning.

§ 25 Årspoäng och årsmedelpoäng

Mom. 1

Med **årspoäng** avses pensionsgrundande lön enligt § 10 dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år.

Mom. 2

Med **årsmedelpoäng** avses medelvärdet av de 5 högsta årspoängen för de 7 kalenderår som närmast föregår året före det tidigaste år:

- a) då arbetstagaren får rätt till förtidspension eller sjukbidrag,
- b) då arbetstagarens anställning omregleras i samband med uttag av partiell ålderspension enligt § 12 mom. 2,
- c) då arbetstagarens anställning upphör eller
- d) då arbetstagaren avlider.

Saknas årspoäng för något av ovannämnda 7 åren ska antagen årspoäng för sådant år bestämmas enligt följande regler:

1. Pensionsgrundande lön finns för ett helt kalenderår.
Antagen årspoäng beräknas som medelvärdet av de årspoäng som finns. Här bortses från sådant år då pensionsgrundande lönen inte avser hela året.

2. I övriga fall.

Antagen årspoäng beräknas som summan av den vid anställningens tillträddande överenskomna lönen för följande 12-månadersperiod och

under samma period utgivna tillägg dividerad med det förhöjda prisbasbeloppet för respektive år och lönedel.

§ 26 Efterlevandepension till vuxen

Mom. 1

Efterlevandepension utges till efterlevande make, som stadigvarande sammanbodde med sin make vid dennes död, om den efterlevande:

- a) vid dödsfallet stadigvarande sammanbodde med barn under tolv år, som stod under vårdnad av makarna eller endera av dem, eller
- b) oavbrutet hade sammanbott med maken under en tid av minst fem år fram till tidpunkten för dödsfallet.

Med efterlevande make likställs i denna paragraf den som, utan att vara gift, stadigvarande sammanbodde med en icke gift man eller kvinna vid dennes död och som tidigare har varit gift med eller har eller har haft eller då väntade barn med denne. Med efterlevande make likställs även registrerad partner enligt lagen om registrerat partnerskap.

Mom. 2

Rätten till efterlevandepension upphör om den förmånsberättigade ingår äktenskap. Detsamma gäller om den förmånsberättigade stadigvarande sammanbor med någon som denne har varit gift med eller har haft barn med.

Efterlevandepension utges i högst 5 år.

Mom. 3

Efterlevandepension beräknas med i tabellen nedan angivna procenttal av årsmedelpoängen enligt § 25 multiplicerat med det prisbasbelopp som gäller den kalendermånad, då arbetstagaren avlider.

Skikt av årsmedelpoäng	0-20	20-30
Pensionsnivå i %	15	7,5

§ 27 Kompletterande änkepension (övergångsbestämmelse)

Mom. 1

Kompletterande änkepension utges till efterlevande make om följande villkor är uppfyllda:

- a) för arbetstagaren har 1989-12-31 och därefter fortlöpande fram till dödsfallet gällt PA-KL och PB hos kommun, landsting, kommunalförbund eller annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare,
- b) den efterlevande har rätt till tilläggspension i form av änkepension enligt AFL:s övergångsbestämmelser, och
- c) årsmedelpoängen enligt § 25 överstiger talet 7,5.

Mom. 2

Utöver vad som anges i § 24 gäller bestämmelserna om kompletterande änkepension om följande villkor är uppfyllda:

- a) arbetstagaren har avgått från anställningen tidigast från och med den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyllt 61 år och dödsfallet inträffar därefter, och
- b) arbetstagaren har rätt till avgiftsbaserad ålderspension eller motsvarande i form av individuell del eller annan pensionslösning.

Mom. 3

Kompletterande änkepension utges för sådan tid som tilläggspension i form av änkepension enligt AFL:s övergångsbestämmelser utges.

Om den efterlevande är född 1945 eller senare utges dock kompletterande änkepension längst intill 65 års ålder.

Mom. 4

Kompletterande änkepension beräknas med i tabellen nedan angivna procenttal av årsmedelpoängen enligt § 25 multiplicerat med nedan angiven tidsfaktor och med det prisbasbelopp som gäller den kalendermånad, då arbetstagaren avlider.

Skikt av årsmedelpoäng	0-7,5	7,5-20	20-30
Pensionsnivå i %	0	24	12

Med tidsfaktorn avses kvoten $T/30$, dock högst talet 1, där

T = summan av pensionsgrundande tid enligt PA-KL §§ 5-6, tillgodoräknad tid för pensionsavgifter enligt § 8 och tid till och med kalendermånaden innan då arbetstagaren skulle ha fyllt 65 år. Om den förmånsberättigade är född 1945 eller senare tillgodoräknas dock tid längst till och med 1989-12-31.

Tid för pensionsavgifter tillgodoräknas hos kommun, landsting, kommunalförbund och annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare.

Mom. 5

Om tidstillgodoräkning skett av annan medförd pensionsrätt, skall arbetsgivaren tillgodogöra sig sådan pensionsrätt med tillämpning av bestämmelserna i PA-KL § 6 mom. 3.

§ 28 Barnpension

Mom. 1

Barnpension utges till barn eller adoptivbarn intill dess barnet fyllt 18 år, dock inte barn som vid arbetstagarens död var adopterat av annan än arbetstagarens make.

Barnpension utges även till barn som fyllt 18 år för sådan tid som barnet har rätt till barnpension enligt AFL.

Rätt till barnpension har även sådant utländskt barn som arbetstagaren med socialnämndens medgivande tagit emot i sitt hem här i landet för vård och fostran i adoptionssyfte.

Mom. 2

Barnpension beräknas med i tabellen nedan angivna procenttal av årsmedelpoängen enligt § 25 multiplicerat med det prisbasbelopp som gäller den kalendermånad, då arbetstagaren avlider.

Skikt av årsmedelpoäng	0-7,5	7,5-20	20-30
Pensionsnivå i %	10	28	14

Mom. 3

Är de förmånsberättigade barnen flera ska barnpensionen multipliceras med nedan angivna faktorer:

Antal barn	2	3	4	5 eller flera
Faktor	1,4	1,6	1,8	2,0

Det uppräknade pensionsbeloppet fördelas lika mellan barnen.

Mom. 4

Har förmånsberättigat barn framställt anspråk på barnpension efter det att sådan pension börjat utbetalas, ska redan utbetalt pensionsbelopp inte omfördelas.

Intjänad pensionsrätt 1997-12-31

§ 29 Giltighet

Bestämmelserna i §§ 29-30 gäller för arbetstagare:

a) som 1997-12-31 omfattades av PA-KL hos kommun, landsting, kommunalförbund eller annan av Pensionsnämnden godkänd arbetsgivare, och

b) för vilken PB blir gällande 1998-01-01.

§ 30 Intjänad pension

Mom. 1

Intjänad ålderspension beräknas som det högsta värdet av en livränta enligt PA-KL § 15 och en kompletteringspension enligt PA-KL §§ 9 och 14, varvid följande regler ska tillämpas.

1. Beräkningstidpunkten för intjänad pension är 1997-12-31.
2. Livränta beräknas med bortseende från villkoren i PA-KL § 15 mom. 1 a)–d).
3. Om årsmedelpoäng inte kan beräknas enligt PA-KL § 8 mom. 3 a)–h), ska årsmedelpoäng i stället beräknas med tillämpning av vad som sägs i PB § 25 mom. 2 om antagen årspoäng.
4. I tidsfaktorn för livräntan och kompletteringspensionen inräknas pensionsgrundande tid enligt PA-KL § 15 eller motsvarande enligt äldre kommunala pensionsbestämmelser.
5. Folkpension och ATP bestäms utifrån de uppgifter om civilstånd, poängår och medelpoäng som gällde för arbetstagaren 1997-12-31.
6. Livräntans respektive kompletteringspensionens årsbelopp beräknas med basbeloppet 36 300 kronor.

Mom. 2

Värdet av kollektiv efterlevandepension per 1997-12-31 utgör 8,0 % av beloppet enligt mom. 1.

Mom. 3

Värdet av pensioneringsperiod 63–65 år utgör 9,4 % av beloppet enligt mom. 1 för sådan arbetstagare som 1997-12-31 omfattades av PA-KL:s bestämmelserna om pensioneringsperiod 63–65 år.

Mom. 4

Värdet av pensionsålder 63 år utgör 18,8 % av beloppet enligt mom. 1 för sådan arbetstagare som 1997-12-31 omfattades av PA-KL:s bestämmelser om pensionsålder 63 år.

Anmärkning till mom. 3 och 4

För arbetstagare som är medlem i Vårdförbundet eller Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund avses arbetstagare som 1996-12-31 omfattades av nämnda bestämmelser.

Mom. 5

Intjänad pension utgörs av belopp enligt mom 1 och 2 samt i förekommande fall även moment 3 och 4.

Mom. 6

Arbetstagaren eller efterlevande till denne har inte rätt att uppbära tidigare intjänad pensionsrätt om tid, som ligger till grund för sådan pensionsrätt, har inräknats enligt mom. 1.

§ 31 Engångsavgift

Utgår.

Finansiering och tryggnad

§ 32 Finansiering

Utfästelser enligt PB finansieras av arbetsgivaren.

§ 33 Tryggnad

Mom. 1

För kommun, landsting och kommunalförbund tryggas utfästelserna — med undantag av den individuella delen — genom beskattningsrätten och på sätt som följer av kommunal redovisningslag.

Anmärkning

För kyrklig kommun (församling, kyrklig samfällighet) tryggas utfästelserna intill 1999-12-31 genom beskattningsrätten.

Anmärkning

För arbetstagare som är medlem i Vårdförbundet eller Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund avses arbetstagare som 1996-12-31 omfattades av nämnda bestämmelser.

11. Arbetstagare som är född 1938–1940 och som 1997-12-31 omfattades av PA-KL:s bestämmelser om pensionsålder 60 år:

a) är skyldig att avgå från anställningen vid utgången av den kalendermånad under vilken arbetstagaren fyller 60 år, och

b) har efter ansökan rätt till särskild ålderspension tidigast från och med kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 58 år.

12. Arbetstagare som är född 1941–1949 och som 1997-12-31 omfattades av PA-KL:s bestämmelser om pensionsålder 60 år och som inte uppfyller villkoren för rätt till särskild ålderspension, har efter ansökan rätt till särskild ålderspension tidigast från och med kalendermånaden efter den under vilken arbetstagaren fyller 60 år.

13. I 25-årsvillkoret inräknas tid i anställning före 1998-01-01 som enligt bestämmelserna i PA-KL skulle inneburit 60 års pensionsålder.

Till §§ 29 och 30

14. Värdet av intjänad pension finansieras av den arbetsgivare där arbetstagaren är anställd då PB blir gällande 1998-07-01, varvid denna arbetsgivare får tillgodoräkna sig intjänad livränta enligt PA-KL. Livräntan beräknas med tillämpning av PA-KL § 15 mom. 6 oaktat arbetstagarens ansökan.

Centrala och lokala protokollsanteckningar

Parterna är ense om att följande ska gälla mellan de centrala parterna och ingå i det lokala kollektivavtalet om PFA.

Till PFA

1. Mellan arbetsgivaren och arbetstagare får träffas avtal om annan pensionslösning — helt eller delvis — än vad som följer av PFA. Här avses:

- a) förvaltningschef eller arbetstagare med förvaltningschefs ställning
- b) arbetstagare med särskilt visstidsförordnande enligt AB
- c) annan arbetstagare i särskilt fall.

2. PFA gäller inte för arbetstagare som avgått från en annan anställning med rätt till egenpension enligt PA-KL. Arbetsgivaren kan besluta att PFA ändå ska gälla och fastställer i sådant fall de villkor härför, som är motiverade.

3. PFA gäller inte för arbetstagare som på grund av förtidspension, sjukbidrag eller arbetsskadelivränta har tjänat in ålderspension enligt PA-KL eller andra tjänstepensionsbestämmelser. Arbetsgivaren kan efter ansökan från arbetstagaren besluta att PFA ändå ska gälla och fastställer i sådant fall de villkor härför, som är motiverade.

4. PFA gäller inte för arbetstagare som 1998-07-01 är anställd på särskilt visstidsförordnande enligt AB § 3 mom. 3 a), såvida inte arbetsgivaren och arbetstagaren träffar avtal om annat.

5. PFA gäller inte för arbetstagare med vilken arbetsgivaren före 1998-07-01 träffat överenskommelse om garantipension enligt PA-KL § 12.

6. Vid tillämpning av PFA skall visstidsanställning för arbetstagare utan enligt skollagen föreskriven utbildning för hel höst- eller vårtermin anses omfatta sex kalendermånader.

Till PB

7. Mellan arbetsgivaren och arbetstagare får träffas avtal om att PB ska gälla för arbetstagaren oavsett vad som följer av PB § 1.
8. Mellan arbetsgivaren och arbetstagare får träffas avtal om att den pensionsgrundande lönen även omfattar annan avlöningsförmån än vad som följer av PB § 10.
9. Arbetsgivaren kan besluta att pensionsgrundande lön ska beräknas även vid annan ledighet än vad som följer av PB § 10 mom. 2.
10. Mellan arbetsgivaren och arbetstagare får träffas avtal om att arbetstagaren omfattas av bestämmelserna om särskild ålderspension enligt PB §§ 19–23.
11. Mellan arbetsgivaren och arbetstagare får träffas avtal om andra regler om samordning med förvärvsinkomster än vad som följer av PB § 22.
12. Innan arbetsgivaren har för avsikt att fatta beslut enligt PB § 22 tredje stycket eller § 23 andra stycket, ska de centrala parterna höras.
13. För arbetsgivare som från och med den 1 januari 2000 tillhör Trossamfundet Svenska kyrkan (församlingar, kyrkliga samfundigheter, m.fl.) ska trygandet ske enligt PB § 33 mom. 2. Parterna konstaterar att betänkandet Svenska kyrkans personal (SOU 1997:44) och Svenska kyrkans utredning (1998:5) behandlar förslag till trygande med inriktning att bilda en försäkringsförening. Förslagen behandlar såväl utfästelser intjänade före år 2000 som framtida utfästelser.

Övrigt

14. Övergången från PA-KL till PFA kan få till följd att pension beräknad enligt PB i ett enskilt fall kan bli lägre än motsvarande beräkning enligt PA-KL, om dessa bestämmelser alltjämt skulle ha gällt för arbetstagaren.

Arbetstagare för vilken PB gällt från och med 1998-01-01 och fortlöpande fram till avgången har rätt till ett tilläggsbelopp från och med 65 års ålder enligt nedanstående regler:

a) Om avgiftsbaserad ålderspension ska börja utges 2000-01-01—2002-12-31 görs en alternativ beräkning enligt PA-KL:s bestämmelser. Om detta belopp är större än pensionen enligt PB ska mellanskillnaden utges som ett tilläggsbelopp.

b) Om avgiftsbaserad ålderspension ska börja utges 2003-01-01-2007-12-31 och om arbetstagaren kan styrka att annan tid än vad som tillgodoräknats enligt § 30 mom 1 skulle ha tillgodoräknats enligt PA-KL §§ 5-6 görs en alternativ beräkning av intjänad pension enligt § 30 mom 1 enligt följande:

- Pensionsgrundande tid enligt PA-KL §§ 5-6 räknas fram till 65 års ålder.
- Livräntans respektive kompletteringspensionens årsbelopp beräknas med prisbasbeloppet som gäller för det år arbetstagaren fyller 65 år.
- Pensionen minskas med medförd pensionsrätt beräknat från 65 års ålder.

Den alternativt beräknade pensionen enligt ovan ska jämföras med ålderspensionsförmånerna enligt PFA 98. Jämförelsen ska ske mellan de belopp som gäller vid 65 års ålder. Vid en sådan jämförelse ska den avgiftsbaserade ålderspensionen baseras på hela pensionsavgiften. Om den alternativt beräknade pensionen, enligt Pensionsnämndens uppfattning är mycket högre, ska arbetsgivaren utbetala mellanskillnaden.

Central arbetstagarpart kan, om särskilda skäl föreligger, även i annat fall begära prövning hos Pensionsnämnden av en medlems pension. Om pensionsnämnden är enig därom, kan nämnden rekommendera arbetsgivaren att utge skäligt tilläggsbelopp.

15. Om central eller lokal förhandlingsöverenskommelse träffats om avvikelser från PA-KL:s huvudbestämmelser, ska förhandlingar kunna upptas i syfte att anpassa sådan överenskommelse till PFA.

16. Bestämmelserna om sjukpension enligt PA-KL § 12a ska fortsätta att tillämpas för arbetstagare som uppfyller där angivna villkor och som fått rätt till sådan pension senast 2000-04-30. Pensionen utges längst till och med kalendermånaden innan avgiftsbaserad ålderspension ska börja utges. Om arbetstagaren får rätt till både särskild ålderspension och sjuk-

pension enligt PA-KL § 12 a ska pensionerna jämkas så att dubbla förmåner inte utges.

17. Bestämmelserna om kompletterande delpension enligt PA-KL § 11 ska fortsätta att tillämpas för arbetstagare som uppfyller där angivna villkor.

Centrala protokollsanteckningar

Parterna är ense om följande.

1. Pensionsnämndens beslut om förändring av pensionsbehållning och utbetalade pensionsbelopp enligt PB § 7 ska i normalfallet grundas på nedan angivna normer. Avvikelse från dessa normer ska dock kunna göras om riksdagen eller regeringen beslutar om särskilda ekonomiska åtgärder som berör pensionsområdet — även indirekt t.ex. via skattesystemet. Avvikelse ska även kunna göras om det uppstår omständigheter som är att betrakta som force majeure.

Normer

a) Pensionsbehållning enligt PB § 9 ska, för tid innan pension börjar utbetalas, förändras för ett visst kalenderår (t) enligt statslåneräntan. Statslåneräntan beräknas som ett genomsnittligt årsvärde för en 52-veckors-period räknat från juni månad år (t-1) till juni månad år (t). Uppräkning sker per 31 december år (t+1). För det kalenderår som pension ska börja utges sker uppräkning för del av år (t+1) intill pensionsutbetalningen.

b) Intjänad pension enligt PB § 30 ska, för tid innan pension börjar utbetalas, förändras i samma grad som inkomstbasbeloppet. Uppräkning sker per 31 december respektive år. För det kalenderår som pension ska börja utges sker uppräkning för del av år intill pensionsutbetalningen.

Anmärkning

För åren 1997-2000 gäller basbelopp/prisbasbelopp. Vid förändringen år 2001 till inkomstbasbelopp ska jämförelse göras med det förhöjda prisbasbeloppet år 2000.

c) Avgiftsbaserad ålderspension enligt PB § 12 ska förändras i samma grad som prisbasbeloppet ändrats från den kalendermånad då pensionen började utbetalas.

d) Kompletterande ålderspension enligt PB § 17 ska för tid innan pensionen utbetalas förändras i samma grad som prisbasbeloppet ändrats

från den kalendermånad då pensionen beräknats. Uppräkning sker på sätt som anges i b).

e) Vid utbetalning av kompletterande ålderspension enligt PB § 17, särskild ålderspension enligt PB § 20 och efterlevandepension enligt PB §§ 26–28 ska pensionen förändras i samma grad som prisbasbeloppet ändrats från den kalendermånad då pensionen började utbetalas.

2. I Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd ingår SKOLLEDARNA.

3. Utgår.

4. Det förutsätts att pensionsutfallet enligt PB blir detsamma oavsett om arbetstagaren är anställd i kommun/landsting eller kommunalt företag o.dyl. med hänsyn till företagets regler om vad som är avdragsgillt och hur pensionsförmån får utbetalas enligt Kommunalskattelagen.

5. Parterna ska i en gemensam arbetsgrupp följa utvecklingen inom tjänstepensionsområdet. Syftet är att parterna ska bilda sig en uppfattning om hur de kommunala avtalen om pensions- och försäkringsförmåner ställer sig i en jämförelse med övriga arbetsmarknadssektors motsvarande förmåner. En målsättning är att det av konkurrensskäl bör vara värdemässigt likvärdiga förmånssystem.

Om det visar sig att det kommunala förmånssystemet värdemässigt avviker från övriga sektors, är det parternas uppfattning att det bör ske en förändring i syfte att åstadkomma en utjämning. Sådan utjämning måste dock ske med hänsyn till kommunalekonomiska förutsättningar och anställningsförhållanden i övrigt.

6. Inom ramen för tillgängligt löneutrymme enligt HÖK/ÖLA får förhandlingar upptas om att avstå del av nämnda utrymme för avsättning till individuell del enligt PB § 13.

7. Bestämmelserna i PB § 17 utgår från att en arbetstagare i normalfallet kan tillgodoräkna tid mellan 28 och 65 års ålder. Om dessa åldersgränser ändras, antingen genom ändring i PFA eller i lag, ska förhandlingar upptas i syfte att göra ändringar i PB § 17 avseende åldersgränserna och tidsfaktorns nämnare.

8. Som förutsättningar för detta avtal har bl.a. legat gällande bestämmelser i socialförsäkringarna, arbetsrättslagarna och annan pensions-

påverkande lagstiftning. Om dessa förutsättningar ändras mer väsentligt under avtalets giltighetstid, ska — utan hinder av avtalets bestämmelser om giltighet och uppsägning — förhandlingar kunna upptas om sådana ändringar av avtalet, som direkt föranleds av de ändrade förutsättningarna. Exempel på sådana väsentliga förändringar är ändring av basbeloppets konstruktion, förändring av nuvarande socialförsäkringsförmån eller tillkomst av ny sådan förmån.

9. Parterna är medvetna om att det finns förslag till förändringar inom det allmänna pensionssystemet som kan ha betydelse för vissa delar i PFA. Exempel härpå är basbeloppets konstruktion, högsta förmånsgrundande belopp ("tak") och efterlevandepension.

Så snart beslut föreligger ska förhandlingar upptas i syfte att göra erforderliga anpassningar.

10. Parterna har gemensamt utarbetat de kompletterande regler som erfordras för att PFA senast 2000-01-01 ska kunna gälla för anställda enligt avtalet BEA. Som förutsättning för de ändringar i PFA som avser anställda enligt BEA har bland annat legat de förordningar som anges i BEA § 1. För det fall någon av dessa förordningar skulle komma att förändras avseende anställningens längd och omfattning, är parterna ense om att förhandling kan upptas.

11. De förslag till s.k. tariffer för beräkning av avgiftsbaserad ålderspension enligt PB § 12 som har utarbetats av KPA, ska tills vidare anses godkända av Pensionsnämnden. Samma tariffer ska även användas för beräkning av engångsavgift enligt PB § 31. Pensionsnämnden ska senast vart femte år se över de antaganden om ränta, dödlighet m.m., som ligger till grund för dessa tariffer och vid behov ta ställning till ändrade tariffer.

12. Parterna anser att det är viktigt med information i samband med stora förändringar i pensionsavtalen. Den nu träffade överenskommelsen om ett nytt kommunalt Pensions- och försäkringsavtal innebär att det kan finnas behov av en inventering av informationsbehovet i samband med att det nya avtalet ska börja tillämpas. Parterna ska i en arbetsgrupp utarbeta riktlinjer för hur arbetstagare bör informeras om pensionsbelopp m.m. samt pensionsrättigheter i övrigt.

Beträffande vad som sägs i PB § 4 är det parternas gemensamma uppfattning att arbetstagarna bör få sådan information årligen. Parterna är

dock medvetna om att det under en övergångsperiod kan vara omöjligt framför allt i de delar som gäller intjänad pensionsrätt 1997-12-31 och därmed sammanhängande garantiregler.

13. Parterna ska gemensamt se över möjligheterna att använda intjänad pension enligt PB § 30 till ett utökat efterlevandeskydd.

14. Mellan Svenska kyrkans Församlings- och Pastoratsförbund (från och med den 1 juli 1999 Svenska kyrkans Församlingsförbund) och parterna på arbetstagar sidan ska förhandlingar upptas i syfte att anpassa PFA till beslut med anledning av ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och staten från och med år 2000. De delar i PFA som berörs är bl.a. individuell del, tryggnad och normer för värdesäkring.

15. Kyrkliga kommuner (församling, kyrklig samfällighet) ska för år till och med år 1999 anses vara godkända av Pensionsnämnden vid tillämpning av PB §§ 17, 27 och 29.

16. Parterna är ense om att fortsätta förhandlingarna om kompletterande ålderspension. Syftet är att inom oförändrad kostnadsram träffa en överenskommelse senast 2000-12-31.

17. Parterna ska gemensamt se över vad som i pensionshänseende ska gälla för arbetstagare som uppbär arbetsskadelivränta.

18. Parterna är ense om att se över bestämmelserna i § 12 avseende uttag av ålderspension.

19. Parterna är ense om att vid försäkring enligt § 13 (individuell del) är arbetsgivaren försäkringstagare. I fråga om rätten till försäkringsförmån är varje försäkrad försäkringstagare.

20. Detta avtal tillämpas jämväl på arbetstagare som är medlem i Musikerförbundet.

Lokalt Pensions- och försäkringsavtal — PFA

§ 1 Innehåll m.m.

Nedan nämnd arbetsgivare och arbetstagarorganisation träffar denna dag detta kollektivavtal — lokalt PFA — om pensioner för arbetstagare för vilka gäller Pensionsbestämmelser (PB).

Till avtalet hör:

1. Mellan de centrala parterna 1998-06-12 träffad överenskommelse — PFA 98 — med tillhörande bilagor:
 - a) Pensionsbestämmelser (PB) enligt bilaga 1
 - b) Centrala och lokala protokollsanteckningar enligt bilaga 2
2. De bestämmelser i övrigt som parterna nedan träffar överenskommelse om ska ingå i kollektivavtalet.

§ 2 Pensionsnämnd, tvister m.m.

Beträffande Pensionsnämnd, tvister m.m. gäller vad som sägs i §§ 3-4 i förhandlingsprotokollet om PFA 98 daterat 1998-06-12.

§ 3 Giltighet och uppsägning

Detta kollektivavtal gäller fr.o.m. 1998-01-01 och tills vidare. Avtalet är uppsägningsbart per utgången av kalenderår med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Har avtalet inte sagts upp inom föreskriven tid, förlängs dess giltighet med ett kalenderår i sänder med en ömsesidig uppsägningstid av tre kalendermånader. Uppsägning ska vara skriftlig och åtföljd av förslag till nytt kollektivavtal.

Säger central part upp PFA 98 upphör Lokalt PFA att gälla vid samma tidpunkt som PFA 98 om inte de centrala parterna kommer överens om annat.

§ 4 Lokalt kollektivavtal om PA-KL

PA-KL upphör att gälla 1997-12-31 för sådan arbetstagare för vilken detta avtal blir gällande.

§ 5 Övrigt

Förhandlingen förklaras avslutad.

_____ den _____ 19____

För _____
(arbetsgivarparten)

(underskrift)

För _____
(arbetstagarparten)

(underskrift)

Överenskommelse om tillägg till Pensions- och försäkringsavtal – PFA 98

Parter

Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet och Svenska kyrkans Församlingsförbund å ena sidan samt

Svenska Kommunalarbetareförbundet, OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jämte i förbundsområdena ingående organisationer, Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd jämte däri ingående organisationer samt under tecknade SACO-organisationer samfällt å den andra.

§ 1 Innehåll

Parterna konstaterar följande.

1. Överenskommelser om Pensions- och försäkringsavtal – PFA 98 – träffades 1998-06-12. I enlighet med överenskommelserna ska ändringar och tillägg till avtalets bestämmelser som parterna under avtalets giltighetsperiod träffar överenskommelse om ingå i såväl centralt som lokalt kollektivavtal.

2. Enligt Centrala protokollsanteckningar punkt 3 i förhandlingsprotokollet 1998-06-12 ska parterna gemensamt

" - inom ramen för avtalen PFA, PA-KL och AGS-KL – se över regelverket för arbetstagare med rätt till förtidspension med avsikt att ändringar ska göras i avtalen före 2000-01-01. Ett syfte är att skapa en s.k. premiefrielseförsäkring kopplad till administrationen för AGS-KL. I denna översyn ingår även att utfästa om sjukpension enligt PA-KL ska inarbetas i AGS-KL."

§ 2 Tillägg till PFA 98

Parterna enas om följande.

1. § 10 i Pensionsbestämmelserna i PFA 98 fr.o.m. 1998-01-01 ska ha lydelse som framgår av bilaga 1 till detta protokoll,
2. Försäkringsvillkoren för Avgiftsbefrielseförsäkring ska ha lydelse som framgår av bilaga 2 till detta protokoll.
3. Avgiftsbefrielseförsäkringen gäller försäkrad som från den 1 januari 1998 eller senare börjar uppbara månadsersättning från AGS-KL eller arbetsskadelivränta som är samordnad med förtidspension eller sjukbidrag.

§ 3 Övrigt

Parterna är införstådda med att ytterligare kompletteringar av teknisk natur kan komma att behövas.

Parterna konstaterar även att de fackliga organisationernas yrkanden om ändringar i AGS-KL kvarstår.

§ 4 Avslutning

Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

Christina Kjell

Anna Lind

Justeras

För Landstingsförbundet

Sören Gunnarsson

För Svenska Kommunförbundet

Åke Hillman

För Svenska kyrkans Församlingsförbund

Erna Arhag

För Svenska Kommunalarbetareförbundet

Håkan Pettersson

För OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jämte i förbundsområdena ingående organisationer

Hans Gustrin

För Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd jämte däri ingående organisationer

Lärarförbundet Lärarnas Riksförbund

Hans Gustrin

Harald Mårtensson

För undertecknade SACO-organisationerna samfällt

Agrifack, Akademikerförbundet SSR, Arkitektförbundet, Civilekonomernas Riksförbund, DIK-förbundet, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Ingenjörförbundet, JUSEK, Kyrkans Akademikerförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Skogsakademikerna, SRAT (SACO:s Tjänstemannaförbund), Sveriges Civilingenjörförbund, Sveriges Farmaceutförbund, Sveriges Fartygsbefälsförening, Sveriges Läkareförbund, Sveriges Naturvetareförbund, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Tandläkarförbund, Sveriges Universitetslärarförbund och Sveriges Veterinärförbund

Harald Mårtensson

Ändringar i PFA fr.o.m. 1998-01-01

§ 10 Pensionsgrundande lön

Mom. 3

Under ledighet till följd av sjukdom, olycksfall eller arbetsskada enligt AFL/LAF, ledighet enligt Föräldraledighetslagen eller.....

Mom. 4

Arbetstagare tillförsäkras avgiftsbefrielseförsäkring enligt de mellan parterna överenskomna försäkringsvillkoren för Avgiftsbefrielseförsäkring.

Allmänna försäkringsvillkor för Avgiftsbefrielseförsäkring för anställda i kommuner och landsting m.fl.

§ 1 Försäkringsvillkor m.m.

För avgiftsbefrielseförsäkring gäller dessa bestämmelser samt de bestämmelser i övrigt som fastställts i överenskommelser mellan parterna.

§ 2 Försäkrad och försäkringstagare

Varje försäkrad d.v.s., arbetstagare för vilken Pensionsbestämmelserna (PB) i PFA 98 gäller, är försäkringstagare. De skyldigheter som enligt lagen om försäkringsavtal åvilar försäkringstagare gentemot försäkringsgivare, ska dock avse arbetsgivaren. Den försäkrade ska till försäkringsgivaren lämna anmälan och uppgifter i enlighet med vad som följer av försäkringsvillkoren för AGS-KL.

§ 3 Avgiftsbetalning vid månadsersättning från avgiftsbefrielseförsäkring

Avgiftsbefrielseförsäkring innebär att avgiften till försäkrads avgiftsbaserade ålderspension betalas av avgiftsbefrielseförsäkringen under tid med månadsersättning från AGS-KL eller under tid med arbetsskadelivränta som samordnas med förtidspension eller sjukbidrag.

Om arbetstagarens anställning upphör under sjukpenningtid eller om arbetstagaren insjuknar under efterskyddstid enligt AGS-KL betalas avgiften även under sjukpenningtid för tid efter det att anställningen upphört.

Är arbetsförmågan inte helt nedsatt betalas avgiften i förhållande till minskningen av arbetstiden hos arbetsgivaren.

Avgiften avsätts i sin helhet till den försäkrades individuella del enligt PB.

§ 4 Avgiftsunderlag

Vid avgiftsbefrielse utgörs avgiftsunderlaget av den inkomst som förvärvats i anställning som omfattas av PB och som ligger till grund för månadsersättning från AGS-KL. Även delar av lön som överstiger 7,5 prisbasbelopp medräknas.

Anmärkning

Avgiftsunderlaget vid insjuknandetidpunkten räknas upp med den årliga förändringen av inkomstbasbeloppet (för åren 1998-2000 gäller det förhöjda prisbasbeloppet). Motsvarande ska gälla lönedelar över 7,5 prisbasbelopp.

Förhandlingsprotokoll
1999-09-30

Överenskommelse om vissa frågor för Avgiftsbefrielseförsäkring för anställda hos kommuner och landsting m.fl.

Parter

Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet och Svenska kyrkans Församlingsförbund å ena sidan samt

Svenska Kommunalarbetareförbundet, OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jämte i förbundsområdena ingående organisationer, Lärarförbundets och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd jämte däri ingående organisationer samt under-teknade SACO-organisationer samfällt å den andra.

§ 1

Parterna konstaterar följande.

1. Överenskommelser om Pensions- och försäkringsavtal – PFA 98 – träffades 1998-06-12. I enlighet med överenskommelserna skall ändringar och tillägg till avtalets bestämmelser som parterna under avtalets giltighetsperiod träffar överenskommelse om ingå i såväl centralt som lokalt kollektivavtal.
2. Enligt Centrala protokollsanteckningar punkt 3 i förhandlingsprotokollet 1998-06-12 skall parterna gemensamt:

” - inom ramen för avtalen PFA, PA-KL och AGS-KL – se över regelverket för arbetstagare med rätt till förtidspension med avsikt att ändringar ska göras i avtalen före 2000-01-01. Ett syfte är att skapa en s.k. premiebefrielseförsäkring kopplad till administrationen för AGS-KL. I denna översyn ingår även att utfästelse om sjukpension enligt PA-KL ska inarbetas i AGS-KL.”

3. Genom överenskommelse den 30 september 1999 har parterna gemensamt enats om försäkringsvillkor för Avgiftsbefrielseförsäkringen jämte tillägg till PFA 98.

§ 2

Parterna enas om att för Avgiftsbefrielseförsäkringen skall motsvarande gälla som följer av de gemensamma försäkringsvillkoren för AGS-KL och TFA-KL med följande undantag - §§ 1-2, § 5, § 7, § 10, §§ 30-33.

§ 3

Parterna uttalar att man tillsammans med AMF avser att ytterligare se över den administrativa hanteringen av Avgiftsbefrielseförsäkringen.

§ 4

Parterna är ense om att denna överenskommelse, med undantag för § 3, ska tillföras det lokala kollektivavtalet om PFA.

§ 5

Förhandlingarna förklaras avslutade.

Vid protokollet

Christina Kjell

Anna Lind

Justeras

För **Landstingsförbundet**

Sören Gunnarsson

För **Svenska Kommunförbundet**

Åke Hillman

För **Svenska kyrkans Församlingsförbund**

Erna Arhag

För **Svenska Kommunalarbetsförbundet**

Håkan Pettersson

För **OFR:s förbundsområden Allmän kommunal verksamhet och Hälso- och sjukvård jämte i förbundsområdena ingående organisationer**

Hans Gustrin

För **Läraryrskommitténs och Lärarnas Riksförbunds Samverkansråd jämte däri ingående organisationer**

Läraryrskommittén Lärarnas Riksförbund

Hans Gustrin

Harald Mårtensson

För **undertecknade SACO-organisationerna samfällt**

Agrifack, Akademikerförbundet SSR, Arkitektförbundet, Civilekonomernas Riksförbund, DIK-förbundet, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter, Ingenjörförbundet, JUSEK, Kyrkans Akademikerförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, Skogsakademikerna, SRAT (SACO:s Tjänstemannaförbund), Sveriges Civilingenjörförbund, Sveriges Farmaceutförbund, Sveriges Fartygsbefälsförening, Sveriges Läkarförbund, Sveriges Naturvetareförbund, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Tandläkarförbund, Sveriges Universitetsläraryrskommittén och Sveriges Veterinärförbund

Harald Mårtensson

FLER EXEMPLAR
KAN BESTÄLLAS GENOM:

KOMMENTUS FÖRLAG
117 99 STOCKHOLM
Tel: 08-709 59 90
Fax: 08-709 59 80

 SVENSKA
KOMMUNFÖRBUNDET